

Suomen lintuasemat 2002

– katsaus 12 aseman toimintaan

Mikko Ojanen (toim.)

Lintuasemista Hanko, Lågskär, Rönskär, Jurmo ja Tankar toimivat tehokkaasti aiempaan tapaan keskittyen päätehtäviinsä rengastus, havainnointi ja pesivien lintujen laskenta. Höytiäisellä, Kangasalalla, Säpissä ja Tavossa oli hiljaisempaa. Monet asemat ovat valittaneet miehittäjien puutetta. Poikkeus tässä suhteessa on Hanko. Aseman nykyinen päämiehittäjä Aatu Vattulainen ansaitsee hatunnoston: hänellä on 2500 asemavuorokautta takanaan. Oheen on koottu asemavastavien laatimat tiivistelmät asemien toiminnasta.

Lintuasemien pitkäaikainen ja määrätietoinen toiminta tuo parhaimmillaan hienoja tuloksia. Maaliskuussa 2003 ilmestyi Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen kustantama kirja toiminta-alueensa linnustosta. Huomattava osa kirjan aineistosta on peräisin juuri lintuasemien toiminnasta. TLY:n alueella on toiminut neljä pitkäaikaisista lintuasemaa ja yksi muutonseurantapaikka: Isokari ja Vänö ovat jo historiaa, Rauvola ja etenkin Jurmo jatkavat alueen harrastajien vankkaa asemaperinnettä. Rihtniemessä havainnoidaan tehokkaasti lähes läpi vuoden. Näiden lintupaikkojen huolellisesti kootuista pitkäaikaisista sarjoista on kirjaan koostettu mittava tietomäärä, josta erottuvat esimerkiksi muuton täsmälliset ajankohdat ja lintujen määrät eri aikoina.

Säätilaltaan vuosi 2002 sopi kuin nautettu ilmaston lämpiämismalliin. Alkupalvi oli leuto, kevät aikainen ja kesä lämmin ja kuiva. Syyskuun lopulla ilmat kääntyivät normaalia viileämmiksi pysyen normaalia kylmempinä loppuvuoden. Syksyn marjasato ja puiden siemensato oli ennätysmäinen. Monia lintuja tavattiinkin runsaasti läpi talven 2002/03. Asemien tuloksissa saattoi hyvä marjasato näkyä lintujen myöhäisenä muutolle lähtönä ja siten myös havaintojen ja rengastussaaaliin niukkuutena, mistä esimerkeiksi sopivat urpiainen ja vihervarpunen. Punarintoja jäi meille talvehtimaan suuria määriä. Niiden massat lähtivät toisaalta hyvin äkillisesti muutolle

ilmojen kylmettyä. Näistä syistä esim. Rauvolan punarintasaalis saattoi jäädä vajavaiseksi. Lintuasemien niin kuin muidenkin laskentojen voima on havaintosarjojen pituudessa, ei yksittäisen vuoden lukumäärissä.

Lintuvuoden 2002 kulusta kertovat tämän asemakatsauksen tarinat. Monen lajin kohdalla on kirjattu asemakohtaisia varhaisuus- tai viivytelijäennätyksiä. Muuton huippupäivien yksilömäärät ovat kivunneet ennätyskorkeiksi. Nämä ovat asematoiminnan herkkua ja suolaa. Peruspuurtaminen tuo kirjoihin ne luvut, jotka näkyvät pitkäaikaisten sarjojen pylväinä vuosien rivistössä. Niiden eteen vuodatettua hikeä arvostan korkealle.

Nyt siis varaamaan viikko tai kaksi asemalla oleskeluun, havainnointiin, rengastukseen tai niissä avustamiseen. Lintuasematoiminta on hienoa ja haastavaa vapaa-ajan viettoa – ja mikä parasta, sen tuloksia voi käyttää hyväksi luonnontilan seurantaan ja ihmistoiminta aiheutuvien seuraamusten arviointiin.

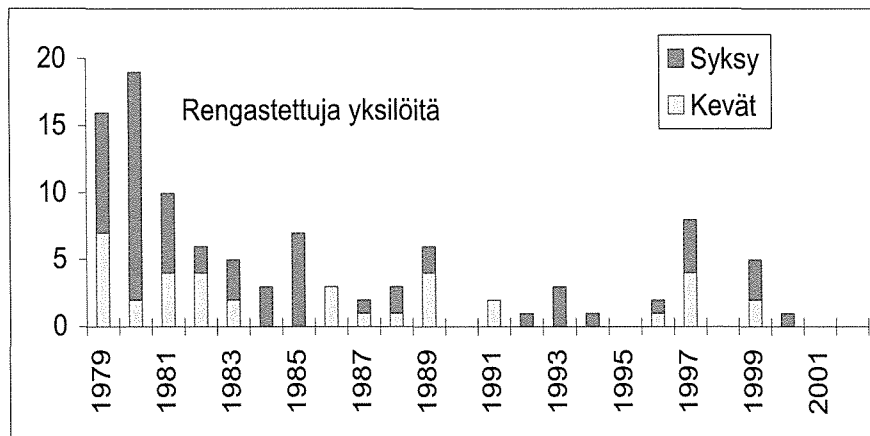
Mikko Ojanen

Hanko

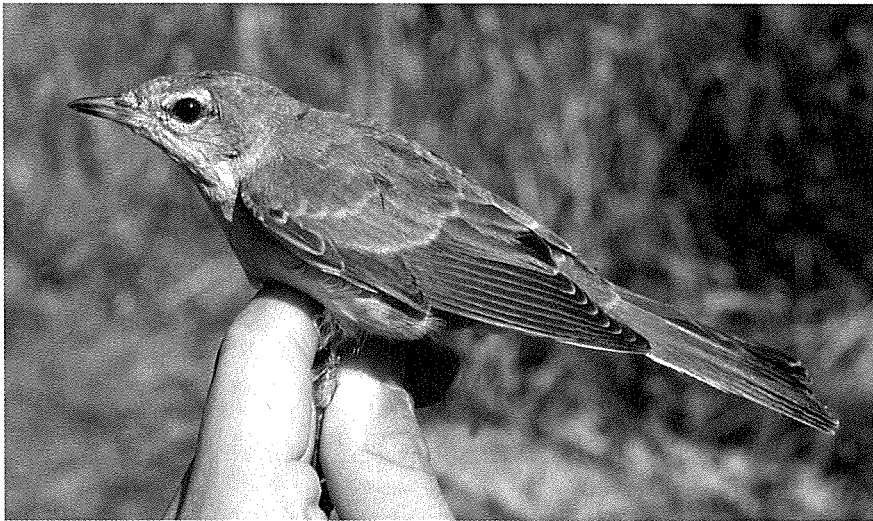
Aseman miehittäjä määrä oli vuoden aikana yhteensä 49 ja lisäksi yleisöryhmiä vieraili totutun runsaasti. Havainnoijatilanne oli yksi parhaimmista 24-

vuotisen aseman historian aikana, vaikka aivan viime vuoden tasolle ei ylletty. Miehitysvuorokausia kertyi yhteensä 328. Tammi–helmikuu oli jo hyvin miehitettyä aikaa leudon talven ansios- ta ja yhtenäinen havainnointi alkoi 12.2. kestäen muutamia lyhyitä kesätaukoja lukuun ottamatta aina vuoden loppuun asti. Kevään päämiehittäjiä olivat Aatu Vattulainen 145 vrk, Alekski Lehikoinen 35, Petro Pynnönen 18, Jonne von Hertzen 17 ja Pekka Hänninen 15. Syksyn päämiehityksestä taas vastasivat Aatu Vattulainen 165 vrk, Alekski Lehikoinen 42, Jarmo Ruoho ja Jonne von Hertzen 31 ja Seppo Niiranen 28. Rengastajitalanne oli melko hyvä ja rengastus saatiin järjestettyä lähes yhtäjaksoiseksi 7.8.–3.11. Yhteensä rengastuksia kertyi koko vuodelle 7350. Asemalla havaittiin kuluneena vuotena yhteensä 225 lajia, muttei yhtään asemalle uutta lajia.

Merimetso oli vuoden tutkimuslaji ja päämiehittäjä Aatu Vattulainen kirjasi vuoden mittaan tarkasti mm. muutto- parvien ikäjakaumat ja muuttosuunnat. Suomen ympäristökeskuksen tukema tutkimusprojektin tuloksia analysoi mm. Alekski Lehikoinen pro gradu -opinnäytetyössä. Vuoden aikana jatkettiin Esa Lehikoisen ja Anssi Vähätalon luotsaamaa tutkimusprojektia yhdessä Jurmon lintuaseman kanssa. Hankkeen tarkoitus oli selvittää ilmastomuutok-

Kuva 1. Kirjokertturengastukset Hangon lintuasemalla kevät- ja syyskausittain 1979–2002.

Kirjokerttu on taantunut rajusti Haliaksen aineiston mukaan eikä ainoatakaan yksilöä rengastettu vuoden 2002 aikana. © Petteri Lehikoinen — Barred Warbler

sen vaikutusta lintujen kevätmuuton ajoittumiseen.

Talvi: tammi–helmikuu

Meri pysytteli leudon talven myötä sulana ja muutamia mukavia vesilintulajeja havaittiin. Mm. kuikkalintuja nähtiin tammi–helmikuussa seitsemän ja pilkkasiipiä 11. Huuhkaja nähtiin alueella kahdesti ja lehtopöllö kerran. Yhtäjaksoinen kevätmiehitys alkoi 12.2. Aatu Vattulaisen saavuttua asemalle. Tuulahdus kevään ensimuuttajista saatiin 17.2., jolloin muutti 13 tukkasotkaa, seitsemän haahkaa ja kuusi tukkakoskeloa. Maalintujen ensimmäiset muuttajat nähtiin 24.2., jolloin kevättä ilmensivät kiuru sekä 13 pulmusta.

Kevät

Maaliskuu oli koko kevään tapaan selvästi normaalia lämpimämpi. Poikkeuksellisen aikaisia saapujia olivat mm. valkoposkihanhi (3 yks.) 7.3., kuovi ja kolme kurkea 13.3., kapustarinta 14.3., mustaleppälintu 22.3., härkälintu 28.3., pensassirkkalintu 9.5. sekä viitasirkkalintu 12.5. Haliaksen muuttoennätyksiä paranneltiin mm. seuraavasti: kyhmyjoutsen 25.3. 53m, suokukko 5.5. 233m, mustalintu 11.5. 5890m ja merikihi 11.5. 41m. Kurkia havaittiin kevään aikana ennätyselliset 5900 muuttavaa ja yli tuhannen linnun muuttopäiviä oli kolme, parhaimpana 10.4. 1260m.

Pikkuharvinaisuuksia havaittiin kevään aikana mukavasti: Jääkuikkanuorukainen muutti 28.4. ja jääkuikkalaji 16.5. Kyhmyhaahkoja havaittiin kevään aikana neljä. Niittysuohaukkanaaras muutti 10.5. Haliaksen ensimmäiset

keväiset pulmussirrit havaittiin 17.5. 2p ja 7.6. 2m sekä muuttava kuovisirri 27.5. Mustapyrstökuiri havaittiin 8. ja 12.5. ja leveäpyrstökihuja havaittiin neljä. 2kv pikkukajava muutti 24.4. ja mustatiira pyöri paikallisena 26.5. Turkinkyhky näkyi 15.5. ja turturikyhky 8.6. Harjalintu puputti kärjessä 7.5. ja vuoden ainoa pohjantikka näyttäytyi yllättäen 20.5. Virtavästäräkkikoiras nähtiin 26.5. ja sitruunavästäräkki naaras näyttäytyi 9.5. Mustaleppälintuja havaittiin kevään aikana kuusi ja idänuunilintu rengastettiin 31.5. Kuhankeitjä muutti 6.6. ja keltahemppo 4.5.

Kovemman luokan harvinaisuuksia nähtiin seuraavasti: hrota-sepelhanhi havaittiin kahdesti 21. ja 22.5. Ruostepääsky ilahdutti miehittäjiä 28.5. kymmenen minuutin vierailullaan ja pussiainen äänteli niemellä 6.5.

Kesä

Asema oli miehittynä lähes koko kesän ja mukavia havaintoja tehtiin aika ajoin. Merimetson pesintä varmistettiin asemasta pohjoiseen sijaitsevalla luodolla. Urpiainen pesi jossain lähialueella, sillä 27.6. emo ruokki niemellä lentopoikasta. Perinteiset kesäiset riuttatitrat näyttäytyivät 29.6. (2 yks.) ja 26.7. 1m. Idänuunilintu lauleskeli niemellä 16.6. Pikku- ja kirjosiipikäpylintujen vaellus alkoi heinäkuussa.

Syksy

Kirkkaista korkeapainekeleistä huolimatta kahlaajia nähtiin syksyn aikana kohtalaisesti ja kahlaajien katiskapyynti Gåun särkällä oli aika ajoin antoisaa. Esimerkiksi 29.7. samaan katiskaan oli

änkeitynyt neljä vanhaa punakuiria. Aseman 186. rengastuslaji merkattiin 27.7., kun nuori vesipääsky eksyi katiskan perukoille. Merimetsoja nähtiin jälleen ennätysrunsaasti. Syksyn muutosummaksi laskettiin yli 16600 lintua siitä huolimatta, että yli tuhannen linnun muuttopäiviä ei havaittu kertaaakaan. Vaikka lajin päämuutto ajoittui pitkälti elokuulle, saalisteli vielä loka-kuussa lähivesillä noin tuhannen merimetson parvi. Taantuneista lajeista peltosirkkuja havaittiin yhteensä 14 muuttavaa, mutta käenpiika jäi syyskaudella ensimmäistä kertaa aseman historian aikana havaitsematta.

Syyskuussa havaittiin useita komeita petomuuttoja. Esimerkiksi 4.9. muutti yhteensä 526 petolintua, joista mehiläishaukka 41m, varpushaukka 413m ja tuulihaukka 24m. 5.9. muutti yhteensä 513 petolintua, joista varpus- 453m ja nuolihaukka 15m. Kurkia nähtiin jälleen runsaasti, yhteensä 12 900m. Parhaimpana päivänä nähtiin 5847m ”pitkäkaulaa”. Sepelkyhkyjä nähtiin edellisvuosia runsaammin yhteensä 58700m (*Col pal* + *Col sp*), joista 27.9. 10160m. Syksyn aikana nähtiin ennätysmäärä merihanhia (924m), harmaahaikarointa (336m) ja uuttukyhykyjä (1080m). Syyskuussa alkoi hömötiainen massa-vaellus ja lajin muuttoennätyksiä korjailtiin pariin otteeseen. Lokakuu oli koko maassa hyvin kylmä ja kovimmat tiaisten muuttopäivät ajoittuivat aivan kuun alkuun ennen kylmäpurkausta. Parhaimpana päivänä 2.10. muutti yhteensä 7180 tiaista, joista sini- 4345, tali- 2030, kuusi- 537 ja hömötiainen 268. Joulukuun loppua piristivät kirjoisiipikäpylintu 22.12. 1m ja isolokki 27.12. 1m. Vuoden viimeisen päivänä havaittiin vielä mustavaris, hiirihaukka sekä kyhmyjoutsenen (47m) ja isokoskelon (390m) ennätysmuutot. Muita Haliaksen syysmuuttoennätyksiä olivat: pikkukuovi 11.7. 21m, vesipääsky 30.7. 6m, harmaahaikara 8.8. 34m, korppi 22.9. 53m, hömötiainen 26.9. 1279m ja merihanhi 1.10. 457m.

Harvinaisuuksia vähän

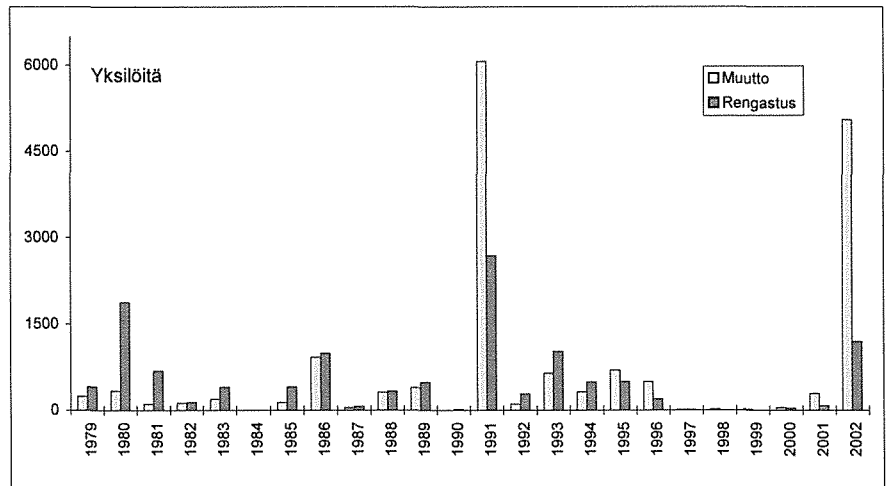
Nuori jääkuikka yllätti ylilennollaan 8.9. samoin kuin aikainen alliahaaka 13.8. Sirosohaukka piipahti niemen yllä 16.8. Muuttohaukkoja nähtiin syksyn mittaan yhteensä 12 yksilöä. Aseman historian kahdeksas pyy pyöri niemessä 19.–21.9. Syksyn ainoa pikkukajava havaittiin 26.10. Heinäkurppa ja isokirvinen löy-

tyivät Gäulta 15.9. Lisäksi isokirvinen havaittiin muutolla 4.10. ja virtavästäräkki 13.10. Koskikarojen esiintyminen meren rannoilla oli alkutalven mielenkiintoisimpia ilmiöitä ja Haliaksellakin nähtiin ennätysellisen paljon karoja, yhteensä viisi eri yksilöä. Paikallinen sepelrastas nähtiin 2.11. Viime aikoina harvinaistunut kirjokerttu (kuva 1) havaittiin vain kahdesti 8. ja 28.8. Syksyn kovin harvinaisuus oli 5.9. nähty nuori punakottarainen. Kuhankeitäjä havaittiin 4. ja 7.9. Vuorihemppoja nähtiin 22.10. 2m ja 12.12. 1p. Pikkusirkku putosi muutolta bunkkerin stajjareiden ihasteltavaksi 26.9.

Vaelluslinnut

— hömötiaisilla hyvä vaellus

Syksy oli vaelluslintujen kohdalla vähintäänkin kohtalainen, vaikka tikkoja ja pöllöjä havaittiinkin melko niukasti. Varpuspöllöjä rengastettiin kuusi, helmipöllöjä yhdeksän, sarvipöllöjä 8 sekä huuhkajia, suopöllöjä ja lehtopöllöjä yksi kutakin. Käpytikkoja nähtiin 123m 10r, pikkutikkoja 41m 1r, palokärkiä 142m 1r ja harmaapäitä kaksi. Hyvän marjavuoden takia tilhiä ei syksyn aikana vielä juuri rannikolla näkynyt. Syksyn summa oli vaivaiset 142 m, joista valtaosa joulukuussa. Samoin pyrstötiaiset (yhteensä 134 m) olivat viimevuotisten huippulukujen jälkeen aivan kateissa ja lapintiainen havaittiin vain kerran 26.9. Töyhtötiaiset eivät perinteiseen tapaan vaeltaneet ollenkaan. Tiaisilla oli hyvä meininki ja hömötiaisilla oli toiseksi paras vaellussyksy aseman historian aikana (kuva 2). Tiaisten syyssummat olivat seuraavat: tali- 11170m (774r), sini- 19520m (1690r), kuusi- 8490m (581r), hömötiainen 5054m (1195r). Tiaisista hämmästyttävintä oli 7.10. rengastettu oletettu töyhtö- ja hömötiaisen risteymä. Linnusta voi lukea lisää *Tringa*-lehdestä (Lehikoinen 2002). Pähkinänakkeleilla oli hyvä vaellus ja niitä nähtiin yhteensä 26m 2p (2r). Harakat (yhteensä 9m) eivät juuri liikehtineet, mutta pähkinähaakeilla (776m, 18r) ja närhillä (767m, 9r) oli hyvä vaellus. Kirjosiipi- ja pikkukäpylinnuilla oli syksyllä hyvä vaellus. Pikkukäpylintuja (+*Loxia cp*) havaittiin koko vuonna yli 3420 muuttavaa, joista valtaosa loppukesästä. Isokäpylinnut eivät juuri liikehtineet ja niitä määritettiin syksyllä yhteensä vain 17 m. Kirjosiipikäpylintuja havaittiin yhteensä 99 muuttavaa, joista valtaosa elokuussa.

Kuva 2. Hömötiaisen syksyiset muuttaja- ja rengastusmäärät Hangon lintuasemalla 1979–2002.

Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin taas maksamaan syyskauden havainnoijille ja rengastajille päivärahaa, josta kiitokset. Kiitokset kaikille vuoden 2002 miehittäjille.

Aleksi Lehikoinen

Höytiäinen

Aseman toiminta jäi edellisvuosien tapaan vaatimattomaksi. Vakioverkot olivat pyynnissä vain muutamana päivänä, lisäksi ruokintapaikoilta pyydettiin lintuja jonkin verran. Rengastuksia kerätykin vain 730 yhteensä 41 lajista. Pesäpoikasia ja emoja pyydettiin sentään pari sataa.

Alueelle syksyllä ilmestyneet kaksi pähkinänakkeleita saatiin renkasiin heti tammikuussa. Linnut olivat *europae*-rodun koiras ja naaras, jotka jäivät pesimään suojelualueen koivikkoon. Poikasia ei rengastettu, mutta syksyllä saaduista neljästä nakkelistä kolme oli *europae*-rotua, ilmeisesti tämän parin jälkeläisiä. Huhti–toukokuussa pyynti oli satunnaista ja vain toukokuun lopussa oli neljänä päivänä vakioverkkopyyntiä. Tänä aikana rengastettiin vain 73 lintua, joista mainittavampina aseman toinen metsäviklo, kolme taivaanvuoheta ja kokonaista 18 pajulintua!

Pesiltä rengastettiin yhteensä 192 emoa ja poikasta, eniten perinteiseen tapaan kirjosiippoja ja talitiaisia. Lehtopöllöpari tuotti taas kolme poikasta ja lintuaseman toiminnan aikana on pöntöstä rengastettu jo yhteensä 35 lehtopöllön poikasta.

Syksyllä rengastettiin 409 lintua,

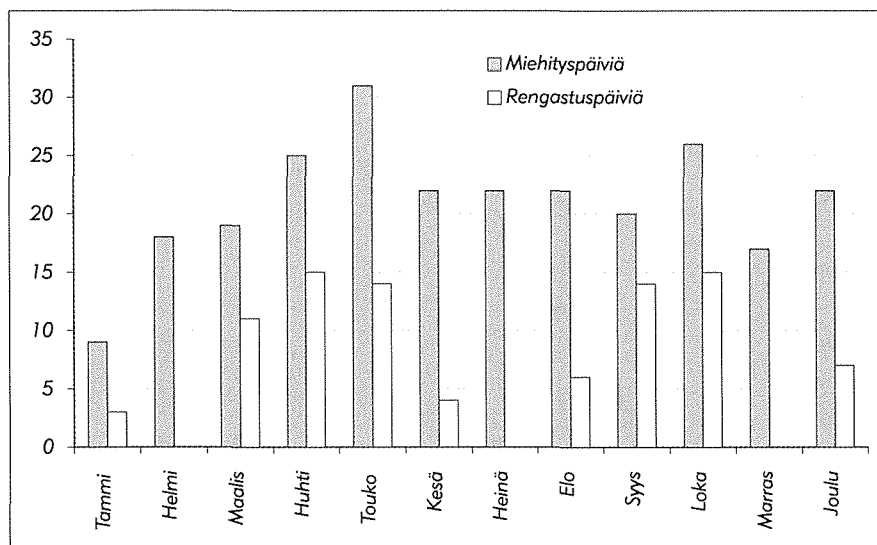
syys–lokakuussa vakioverkoilla kuutena päivänä ja marraskuussa ruokintapaikoilta. Eniten saatiin ääniatrapin avulla verkkoihin houkuteltuja urpiaisia, joiden joukkoon eksi myös yksi tundraurpiainen. Muita maininnan arvoisia ovat varpushaukka, pikkutikka ja kaksi isolepinkäistä syyskuussa, lehtokurppa ja varpuspöllö lokakuussa sekä verkkosaaliina harvinaisen harakka marraskuussa.

Ari Latja

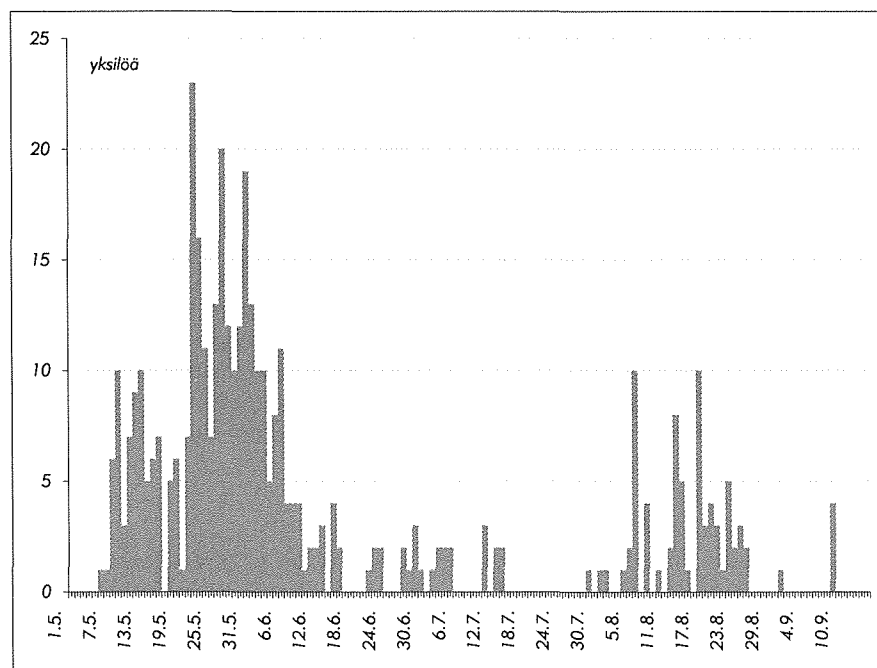
Jurmo

Kuluneen vuoden tärkein tapahtuma oli uuden lintuasemarakennuksen valmistuminen, ja uuden mökin juhllaisia tuapaantuliaisia vietettiin 6.4. Uutuus houkutteli yhteensä 123 henkilöä aseman ylellisiä tiloja miehittämään. Miehitys olikin jälleen kerran varsin kattava huipentuen toukokuussa jolloin asema oli asuttuna joka päivä. Toukokuu on perinteisestikin ollut Jurmon parhaiten miehitettyä aikaa toisen huipun sijoituksessa lokakuun "rariaikaan". Jurmo kuitenkin poikkeaa muista lintuasemista siinä että miehitystä on läpi vuoden (kuva 3). Kuluneena vuonna miehitystä oli yhteensä 253 päivänä.

Rengastusaktiivisuudessa sen sijaan oli edelleen parantamisen varaa. Lintuja merkittiin yhteensä 89 päivänä. Aktiivisinta rengastusaikaa oli perinteisesti huhti–toukokuu sekä syys–lokakuu (kuva 3). Yhteensä vuoden aikana rengastettiin 4354 yksilöä 69 lajista, mielenkiintoisimpina sinisuo-haukka, pohjantikkakoiras 21.5. (!), 2 pikkutiiran poikasta, 2kv sepelsieppokoiras ja nokkavarpuunen. Runsaimmat saalislajit olivat punarinta (1265 reng.),

Kuva 3. Miehitys- ja rengastuspäivien lukumäärä Jurmon lintuasemalla kuukausittain.

Kuva 4. Pikkulepinkäisen esiintyminen Jurmossa 1.5.–15.9.2002 (n=411).

talitiainen (555) ja hippiaäinen (410). Peukaloisia (156) ja rautiaisia (127) rengastettiin tavallista enemmän. Helmipöllöjä rengastettiin yhteensä 16 ajalla 26.9.–21.10.

BirdLife Suomen vuoden projektilajin, pikkulepinkäisen, esiintyminen Jurmossa vuonna 2002 esitetään kuvassa 4. Laji esiintyy Jurmossa kevätmuuton aikaan melko runsaana, nyt 411 yksilön voimin. Toukokuun muutossa näkyy useita huippuja. Nämä voivat selittyä mm. eri sukupuolten eriaikaisesta muutosta – tai yksinkertaisesti vain ”putotuskeleistä”. Jurmossa pesi jälleen 1–2 paria pikkulepinkäisiä. Nämä näkyvät kuvassa kesä–heinäkuun havaintoina. Pesineet linnut ja niiden poikaset kuitenkin ilmeisesti lähtivät saaresta

heinäkuun puoliväliin mennessä, ja uusia syysmuuttajia alettiin havaita taas heinäkuun lopussa. Elokuussa oli muutama muutonhuippu ja syyskaudella havaittiin tyypilliseen tapaan vain joitakin yksilöitä.

Rariteetikomitea on hyväksynyt Jurmon lintuasemalla havaituista vuoden 2002 harvinaisuuksista seuraavat: pikkukultarinta k Ä 5.6. (Jurmolle uusi laji) ja em. sepelsieppo +2kv k 3.5. Lisäksi William Velmala toimitti RK:lle asemakaavakkeilta liudan korjauksia Jurmossa aiemmin tehdyistä havainnoista.

Asemalla kävijöitä pyydetään täyttämään asemakaavake mahdollisimman tarkoin jatkossakin. Myös miehitysaktiivisuus tulee kirjata huolellisesti

täyttämällä eri miehittäjien havainnointijat sekä merkitsemällä, missä osissa saarta on liikuttu – reittilaskentoihin ja muutontarkkailuun käytetyn ajan lisäksi. Nämä tiedot ovat nyt tallennettuna vuosilta 1970–2002 ja niitä tullaan jatkossa käyttämään lintumäärien muutoksia tarkasteltaessa.

Kalle Rainio

Kangasala

Pirkanmaalla, Kangasalan Kirkkojärven rannalla, sijaitsevan Kangasalan lintuaseman 21. toimintavuonna asemalla oli varsin vähän toimintaa. Kuten tavallista, toiminta painottui heinä–elokuun vakiopyyntiin. Valtaosalle rengastuslajeista mennyt kesä vaikutti suotuisalta. Tavallista vähemmän saatiin ainoastaan rytikerttusta, normaalia runsaammin erityisesti tiltalteja.

Vakiopyyntipäiviä kertyi 16 niiden jakautuessa varsin tasaisesti heinäkuun alun ja syyskuun alun välille. Muuta rengastusta tai pyyntiä harjoitettiin vain neljänä päivänä. Vuoden aikana aseman vakiopyynnissä ahkeroinet kaksi rengastajaa rengastivat yhteensä 1436 lintua. Lisäksi luettiin kontrolleja 356.

Rengastetut lajit runsausjärjestyksessä olivat pajulintu, ruokokerttunen, sini-tiainen, lehtokerttu, pajusirkku, punarinta ja pensaskerttu; nämä ylittivät 50 rengastetun yksilön rajan. Verkoista ei saatu tänä toimintavuonna mitään eksoottisia tai harvinaisia lajeja.

Elokuun puolivälissä päivittäiset rengastusmäärät liikkuivat sadan yksilön molemmin puolin. Suurin rengastusmäärä saatiin elokuun 5. päivänä, jolloin rengastettiin 159 lintua. Ilmeisesti koko elokuun vallinneiden suotuisten säiden vuoksi kuun loppupuolella pyyntisaalis oli selvästi keskimääräistä vähäisempi. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että hyönteissyöjien pääjoukot katosivat alueelta muutolle reilun viikon edellisiä vuosia aikaisemmin.

Lajikohtaisesti tarkasteltuna silmiinpistäväntä oli tiltaltin runsaus, 20 vuoden keskiarvoon verrattuna tiltalteja saatiin verkosta kuusi kertaa enemmän kuin keskimäärin ja noin viisi kertaa enemmän kuin edellisenä kesänä. Myös punarintoja tavattiin runsaasti, niitä irrotettiin verkosta kaksi kertaa useammin kuin edellisenä kesänä, mikä myöskin oli suotuisa punarinnolle. Muita

selvästi keskimääräistä runsaampina esiintyneitä lajeja olivat mustapääkerttu, pensaskerttu, rautiainen, pajusirkku, sinitäinen, talitiainen ja lehtokerttu.

Varsin keskimääräisesti esiintyivät hernekerttu, ruokokerttunen, kirjosieppo ja pajulintu. Jo toisena vuonna peräkkäin selvänä pettymyksenä erottui runsauden suhteen rytikerttunen, joka oli pohjalukemissa. Rytikerttusen floppi on mahdollisesti paikallinen ilmiö, sillä vuoden 2001 romahdus näkyi Kirkkojärven omassa kannassa – järvellä ei ollut lainkaan rytikerttusreviirejä normaalin 3–4:n sijaan. Kaikki rengastetut yksilöt olivat siis kotoisin muualta.

Toiminta Kanlasilla jatkui siis edellisvuosien malliin ilman erityisiä kohokohtia tai pettymyksiä. Lintuvuosi vaikutti lajien runsauden perusteella varsin hyvältä. Vuoden touhukkain rengastuspäivä koettiin poikkeuksellisesti aseman ruokinnalla lokakuun 12. päivänä. Aamun kiireisyydestä pitivät huolen 255 rengastusta ja 24 kontrollia. Näistä 188 oli tiaisia.

Teemu Lehtiniemi

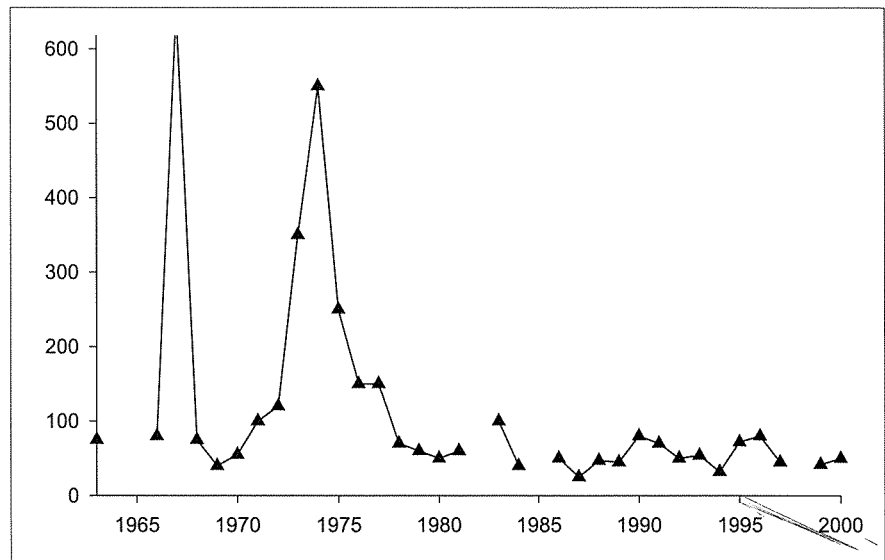
Lågskär

Lintuasema oli 41. toimintavuonnaan miehittettynä yhteensä 192 päivänä (maaliskuu 15, huhtikuu 17, toukokuu 31, kesäkuu 30, heinäkuu 31, elokuu 21, syyskuu 11, lokakuu 31 ja marraskuu 5 päivää). Toukokuun puolivälissä oli kymmenen päivän tauko vakioverkko-rengastuksessa, jota muuten suoritettiin huhti–kesäkuun ja elo–marraskuun miehitysjaksoilla. Toiseksi tärkeimpänä rutiinina jatkui maalintujen lepäilijälaskenta joka päivä ja kolmantena muutonseuranta majakalla aamulla kolme tuntia melkein päivittäin.

Vuoden aikana asemalla havainnoi 60 henkilöä. Miehittäjistä eniten vuorokausia karttui Janne Aallolle (30), Hannu Kormanolle (30) sekä Ahti ja Elisa Vaapaavuorelle (30). Asemalle on Ålands Fågelskyddsöreningenin järjestämät kuljetukset Ahvenanmaan mantereelta kahden viikon välein, vaihtopäivä on pääsääntöisesti tiistai.

Rengastus

Vuoden aikana rengastettiin 7110 lintua. Vuodesta 1976 noudatettu vakioverkkojärjestelmä oli edelleen rengastustoiminnan kulmakivenä, sillä mel-

Kuva 5. Selkälokin suurimmat yksilömäärät Lågskärin lintuasemalla syyskausina 1963–2000.

kein kaikki pyydystetyt linnut saatiin vakioverkoista. Rengastuksista oli pesä- ja maastopoikasia 89, suurin osa lapintiiroja. Kolme runsaimmin rengastettua lajia olivat: punarinta (1730), talitiainen (845) ja urpiainen (399).

Kymmenen runsaimman rengastetun lajin luettelossa oli merkillepantavaa hippiäisten vähäinen lukumäärä. Asiaa on tarkastellut Grenmyr tarkemmin Vår Fågelvärld -lehdessä (Grenmyr, U. 2003: Kungsfågeln svåra år, VF 1/03 6–10). Mitään selvää vastausta hippiäisten vähyyteen lintuasemilla syksyllä 2002 hän ei kuitenkaan esitä. Erikoiden vähän rengastettiin sirittäjiä, vain yksi yksilö, mikä oli kaikkien aikojen pohjanoteeraus. Luonnollisena osaselityksenä tähän oli kymmenen päivän tauko rengastustoiminnassa toukokuun kolmannella viikolla.

Selkälokki

Lågskärin pitkien havaintosarjojen tarjoaman mahdollisuuden innoittamana tarkastelin selkälokin havaittuja lukumääriä syksyllä (kuva 5). Koska Lågskärin havaintoja ei (vielä) ole tietokantana jouduin tyytymään yksinkertaiseen havaintosarjaan, johon valitsin kultakin syyskaudelta suurimman määrän lepäileviä selkälokkeja. Yleensä suurin määrä osui elokuun lopulle tai syyskuun alkuun. 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alussa havaitut määrät vaihtelivat suuresti (50–650 yksilöä), ehkä satunnaisesti enemmän kuin tarkastelujakson keskivaiheilla tai lopulla koska havainnoijilla ei ollut käytössään kaukoputkea. Selkälökeillä on syysmuuton aikana enimmäkseen

tapana lepäillä pääsaaresta 1,5 km päässä olevalla Kalvskär-nimisellä luodolla eikä niitä voi laskea tehokkaasti ilman kaukoputkea. Nykyään, kun jokaisella havainnoijalla on oma kaukoputkensa, asiantilaita saattaa olla vaikeasti ymmärrettävissä. 1970-loppupuolella maksimi putosi nopeasti alle sadan yksilön. Taso vaikuttaa suurin piirtein vakaalta sen jälkeen, joskin luvut on vieläkin pienentyneet ja asettuneet vakituisesti alle 50:n. Lälleen määritetyistä linnuista korkeintaan 10 % on ollut nuoria.

Havainnot

Lågskärillä havaittiin vuoden aikana 211 lajia. Kuten tavallista harvinaisuuksia oli useita. Suurharvinaisuuksista rengastettiin harmaasirkku huhtikuussa, tulipäähippiäinen toukokuussa, mongoliankirvinen ja intiankirvinen lokakuussa. Erikoista oli syksyllä itäisten uunilintujen puuttuminen lähes kokonaan: vain yksi taigauunilintu havaittiin, ei hippiäis- eikä ruskouunilintua. Muista harvinaisuuksista mainittakoon arosuohaukka toukokuussa, kolme havaintoa viiriäisestä, kolme jääkuikkaa toukokuussa, kolme havaintoa kyhmyhaahkasta, lampiviklo toukokuussa, teeri huhtikuussa (saaren kolmas havainto) ja ruostepääsky toukokuun lopulla.

Riuttatiira havaittiin vain kerran, kesäkuussa 2 yksilöä. Merisirrejä oli marraskuun alussa peräti 130 lintua. Allihaahkoja oli paikalla aika vaatimattomasti, maaliskuun lopulla 70 lintua. Mustaleppälintuja oli huhtikuun puolivälissä paikalla enimmillään 6 yksilöä.

Jörgen Palmgren

Raasio

Siilinjärven Raasiassa jatkettiin kahlaajamuuton seurantaa ja kahlaajien rengastusta vakiintunein rutiinein syksyllä 2002. Kyseessä oli 19. peräkkäinen toimintakausi. Kahlaajien ohella mielenkiinto on kohdistunut myös muihin vesi- ja rantaympäristöjen lajeihin, jotka käyttävät allasta ruokailu- ja sulka-satoalueenaan. Raasion asematoiminnan ja laskentojen yhtenä tavoitteena on yrittää kerätä tietoja vuosien välisestä vaihtelusta muuttavien kahlaajien ja muidenkin altaalla oleskelevien lintujen määrissä. Siksi toiminnassa on pyritty kahlaajien koko syysmuuttokauden kattaviin päivittäisiin laskentoihin ja säännölliseen katiskapyyntiin.

Viime vuosien aikana syysmuutolla levähtäviä kahlaajia on laskettu entistä säännöllisemmin myös parin kilometrin päässä sijaitsevalla Mustin altaalla, joka nykyisin toimii Siilinjärven apatiittikaivoksen kivenmurskauksen yhteydessä syntyvän hiekkalietteen läjitysalueena. Raasion ja Mustin altaiden keväinen havainnointi on ollut satunnaisempaa. Kahlaajavilskeestä huolimatta katiskapyyntiin rengastajillamme ei liittynyt keväällä 2002 aikaa.

Lintuja pyydystettiin Raasiassa 15 kahlaajakatiskalla 9.7.–8.9.2002 yhteensä 43 päivänä 865 tunnin ajan, josta ajalla 10.7.–10.8. tapahtuneen yhtäjaksoisen ja ympärivuorokautisen pyynnin osuus oli 85 %. Pyyntitunneilla mitattuna kauden pyyntiaktiivisuus oli keskimääräistä tasoa. Rengastuksesta vastasivat Annika

Forsten, Antero Lindholm, Jyrki Pynnönen, Eelis Rissanen ja Markku Ukkonen. Kahlaajat laskettiin keväällä 28.4.–14.6. yhteensä 27 päivänä ja syysmuuttokaudella 19.6.–13.10. yhteensä 88 päivänä. Ajalla 6.7.–20.9. altailla havainnointi lähes päivittäin. Havainnointiin ja laskentoihin osallistui kymmeniä lintuharrastajia.

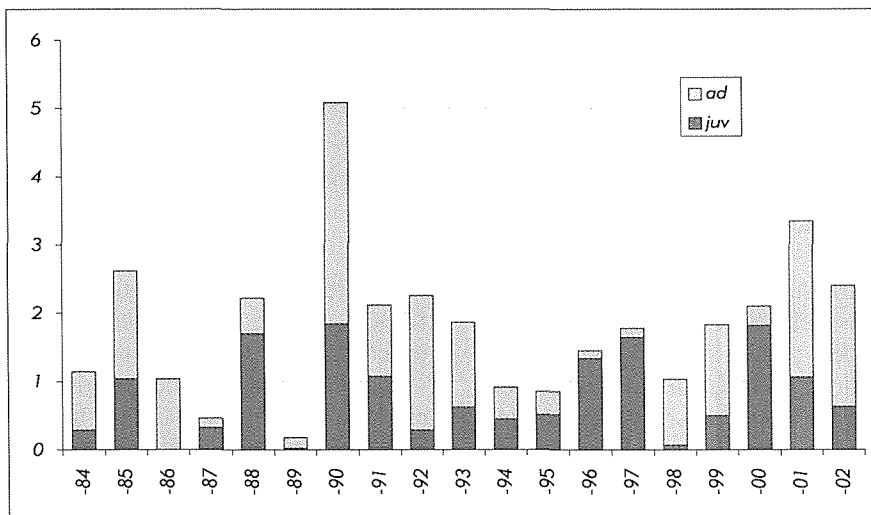
Rengastuskauden aikana merkittiin yhteensä 931 lintua, joista kahlaajia oli 655 (18 lajia), vesilintuja 48 (4 lajia) ja muiden linturyhmien edustajia 228 yksilöä (9 lajia). Kahlaajakontrolleja kerätyi 76 kpl, joista kaukokontrolleja yksi (Saksassa rengastettu suosirri). Pyyntiaktiivisuuteen suhteutettuna kahlaajarengastusten kokonaismäärä oli keskimääräistä vähäisempi. Tämä siitäkkin huolimatta, että kahlaajia oleskeli lietteillä keskimääräistä enemmän – kahlaajien mieluisimmat ruokailualueet sijaitsivat valitettavasti katiskalietteiden ulkopuolella. Eniten rengastettiin liroja (199), lapinsirrejä (98), suokukkoja (87) ja suosirrejä (72). Vesilinnuista katiskoihin ”uunotettiin” eniten taveja (33). Muista lajeista rengastettiin eniten västäräkkejä (179). Raasiassa on rengastettu kahlaajia vuodesta 1987 alkaen, ja tähän mennessä rengas on kiinnitetty 13711 kahlaajan koipeen.

Raasion kahlaajakevät oli vilkas. Kevään aikana altaalla havaittiin yhteensä 2700 levähtävää kahlaajaa, mikä on altaan paras keväinen kahlaajasumma kautta aikain. Eniten katsottavaa tarjosivat toukokuun lopun perinteiset sirripäivät. Yli 100 yksilön suosirripäiviä oli kolme; vilk-

kaimpana päivänä 25.5. paikalla levähti 150 yksilöä. Samana päivänä altaalla rypi mm. 20 tyllää, 58 lapinsirriä, 10 pikkusirriä ja kaksi kuovisirriä, joista pikku- ja kuovisirrit ovat sisämaassa keväisin vähälukuisia levähtäjiä. Suokukkoja nähtiin kevään aikana keskimääräistä enemmän parhaiden päivien sijoittuessa toukokuun alkuun (eniten 6.5. 225 p). Myös vesipääskyjä tavattiin tavanomaista enemmän (eniten 3.6. 16 p), mutta jänkäsirriäisten (eniten 24.5. ja 3.6. 6 p) määrät jäivät nyt vaatimattomiksi. Kevätkauden kahlaajakerkkuja edustivat 6.–7.5. nähty mustapyrstökuiiri, neljänä päivänä havaitut lampiviklot (enimmillään 23.5. 2 p), muutamia karikukot (eniten 25.5. 3 p) sekä 24.5. ja 3.6. lietteillä piipahtanut rantakurvi.

Syksyn kahlaajamuutto oli tasapaksua taaperrusta ilman selviä huippupäiviä. Niinpä parhaimpina rengastuspäivinäkin päästiin vain niukasti yli 50 kahlaajarengastuksen saldoon. Kesäkuun perinteisen nihkeän kuovi-, suokukko- ja viklomuuton ohessa kirjattiin 29.6. 16 paikallista vesipääskyä. Kesäkuun puolella käynnistynyt vanhojen suosirrien muutto saavutti vaatimattoman huippunsa jo heinäkuun alkupuoliskolla (maksimi 9.7. 160 p Mustissa). Heinäkuussa suosirrejä lepäili Raasiassa päivittäin, useimmiten 20–60 yksilön verran. Vanhojen pikkusirrien määrät pysyivät heinäkuun puolivälissä päivästä toiseen 3–10 yksilössä. Vanhojen kuovisirrien ynnäämisessä päästiin sentään muutaman kerran reilusti kaksinumeroisiin lukuihin (eniten 25.7. 16 p). Lapinsirrivanhusten huipuksi jäi 19.7. nähty 25 yksilöä. Tyllejä havaittiin heinä–elokuun vaihteessa 30–35 yksilöä päivässä. Suokukon ja eri viklolajien yksilömäärät olivat läpi syksyn tavanomaisia.

Elo- ja syyskuu, nuorten kahlaajien ajanjakso, oli useimmilla kahlaajalajeilla latteampi kuin muuttokauden alkupuoli. Sisämaan kahlaajarannoille on tyypillistä, että eri viklolajien edustajat kaikkoovat vähitellen muualle elokuun edetessä ja niiden muutto on ohi ennen kuukauden päättymistä. Nuorten sirrien esiintyminen oli – ehkä suo- ja pulmussirriä lukuun ottamatta – vaatimaton. Tämä viittaa kahlaajien huonoon pesimämenestykseen tundralla (esim. kuovisirri, kuva 6). Esimerkiksi nuorten pikkusirrien parhaaksi noteerausiksi jäi 28.8. laskettu 16 p. Suosirrin nuorisohuippu oli hieman tavanomaisempi, 9.9. 35 p Mustissa. Isosirrejä (enimmillään 2.9. 4 p) ja pulmussirrejä (eniten 14.9. 4 p) nähtiin vain yksittäi-

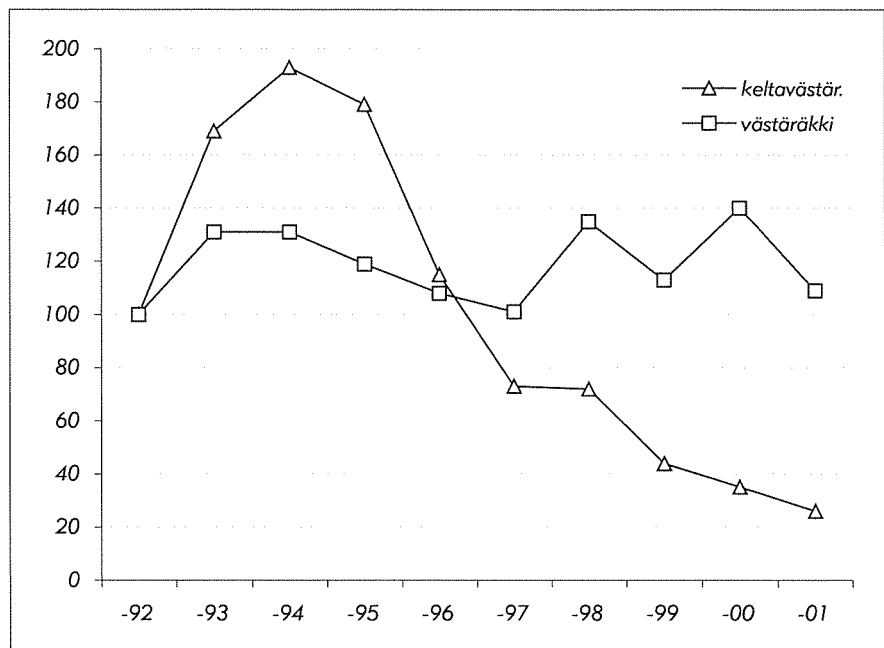
Kuva 6. Vanhojen ($n=1264$ yks.) ja nuorten ($n=815$ yks.) kuovisirrien yksilömäärät havainnointipäivä (vanhoilla linnuilla ennen 15.8., $n=1278$ päivää; nuorilla linnuilla 15.8. ja sen jälkeen, $n=942$ päivää) kohti Raasiassa ja Mustissa syysmuuttokaudella 1984–2002. Havainnointipäiviin on summattu Raasion ja Mustin havainnointipäivät. Vanhojen lintujen määrään on laskettu myös havainnot ennen 15.8. nähdystä iälleen määrittämättömistä yksilöistä ja vastaavasti nuoriksi on tulkittu 15.8. jälkeen havaitut yksilöt, joista ikätietoja ei jostakin syystä ole ilmoitettu.

siä lintuja. Myös kurmitsat ja kurpat olivat vähissä. Elo- ja syyskuun kahlaajaköyhäilystä erottui edukseen nuorten tylliin keskimääräistä runsaslukuisempi esiintyminen. 30.8. havaitut 170 muutavaa punakuiria olivat myös pirstystystä loppukauden lievään anemisuuteen.

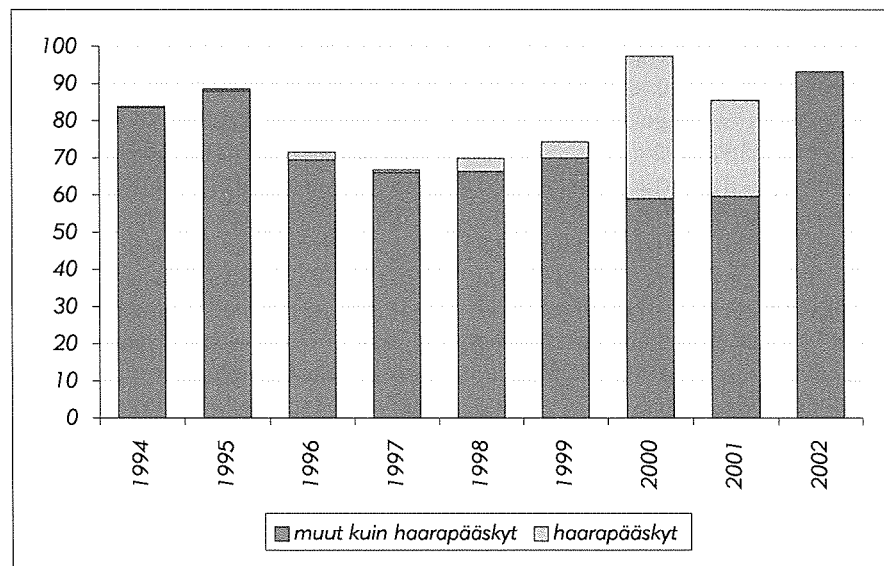
Kaikkiaan Raasiosta summattiin syksyn aikana 5030 kahlaajaa ja Mustista 1100 kahlaajaa. Vuosina 1984–2001 Raasiassa on havaittu keskimäärin noin 4200 syyskahlaajaa. Vesilintuja kerääntyi Raasioon vähemmän kuin esimerkiksi edellisyyksynä. Suurimmat määrät todettiin jo juhannuksen alla; 20.6. altaalla kellui 545 vesilintua, joista puolet oli (koiras)taveja. Heinä- ja elokuussa paikalla oleskeli päivittäin 200–400 vesilintua. Käpylintusyksy näkyi ja kuului myös Raasiassa, jossa ristinokkia lappoi länteen ja luoteeseen kesäkuun lopulta alkaen. Määrät tosin olivat sisämaan rintamamuutolle tyyppillisiä eli enimmäkseen noin 100 lintua aamussa. Mukana matkasi jonkin verran kirjosiipikäpylintuja. Harmaahaikaroita seikkaili altailla heinäkuun alusta alkaen; suurimassa parvessa toikkaroi 9 ”pitkäkaulaa”. Kesän ja syksyn maakunnallisista harvinaisuuksista mainittakoon sepelhanhi 20.6., keskikesällä pariin otteeseen altaiden äärellä pyörinyt merikotka, aikuinen muuttohaukka 22.–23.8., muutava karikukko 20.7., kaksi paikallista räyskää 8.–9.8. ja kaksi paikallista tilheä 27.7.

Keltavästäräkkien ja västäräkkien tyyppillistä ruokailuympäristöä Raasiassa ovat ranta-alueet, jolla liikkueensa pitkäpyrsöt harhautuvat helposti katiskoihin. Kun vuosittainen pyyntitehokkuus (pyyntituntien määrä) on muuttujana kontrolloitu, keltavästäräkkien määrä on selvästi vähentynyt Raasion katiskasaaliissa 1990-luvun puolivälistä alkaen (kuva 7). Vastaavasti västäräkkien määrässä ei ole todettu mitään suuntausta. Tämä viittaa keltavästäräkkikantojen jyrkkään väheneemiseen paikallisesti tai laajemminkin.

Havainnointipäivää kohden lasketuissa kuovisirrimäärissä on ollut selvää syysmuuttokausien välistä vaihtelua (kuva 6). Nuorten kuovisirrien selviä ”katovuosia” Raasiassa ja Mustissa ovat olleet ainakin vuodet 1986, 1989, 1992 ja 1998. Heikohkoja vuosia ovat olleet myös vuodet 1987, 1994, 1995, 1999 ja 2002. Vuoden 1984 niukkuus saattaa selittyä heikolla havainnoinnilla (elokuun puolivälin jälkeen vain 7 havainnointipäivää). Aallonpohjavuodet ovat toistuneet noin 3–5 vuoden välein.

Kuva 7. Keltavästäräkin (n=1513) ja västäräkin (n=3229) rengastusmäärät pyyntituntia (n=11050 h) kohti Raasiassa syksyllä 1991–2002. Pyyntituntia kohti lasketut rengastusmäärät on esitetty kolmen vuoden liukuvina keskiarvoina ja vuosien 1991–1993 keskiarvo (keltavästäräkki = 0,12 yks./pyyntitunti; västäräkki = 0,26 yks./pyyntitunti) on saanut indeksi-arvon 100.

Kuva 8. Syysvarpuslintujen runsaus Rauvolan rooikkopyynneissä. Haarapääskyn osuus erotettu tehostetun lajipyynnin takia.

Arktisten kahlaajien pesimämenestykseen vaikuttavat pesimäajan sääolot ja tundran petojen määrä. Kahlaajiin kohdistuva saalistuspaine on kytköksissä tundra-alueen pikkunisäkäs-kantoihin – sopulien ja myyrien huippuvuosia seuraavina kannan romahdusvuosina tundran petojen saalistus kohdistuu ankarana korvikesaaliiseen, jota ovat mm. kahlaajien munat ja poikaset. Kuovisirrin keskeisellä pesimäalueella Taimyrin niemimaalla pikkunisäkäs-kannat ja kahlaajien pesimämenestys olivat heikkoja ainakin v. 1992, 1994, 1995, 1998 (Ibis 135, Wader Study

Group Bulletin 79, www.arcticbirds.ru). Käytössäni ei ole tietoja tundran olosuhteista Raasion kuovisirrikatovuosilta 1986, 1987 ja 1989. Nuorten kuovisirrien niukkuus Raasiassa ja Mustissa näyttää käyvän yksiin lajin kehnon pesimätuloksen kanssa. Edellä mainitut esimerkit vihaavat siihen, että myös lintuasemilla tehtävillä systemaattisilla laskennoilla ja rengastustyöllä voidaan hankkia tietoja mm. lintukantojen muutoksista ja tiettyjen lajien pesimätuloksesta.

Markku Ukkonen

Rauvola

Rauvolan vain syksyisin toimivalla ruoikkolintuasemalla Turun ja Kaarinan rajalla pyydystettiin lintuja 39 päivänä 14.7.–22.9.2002 (heinäkuu 8, elokuu 19, syyskuu 12). Aseman yhdeksän vuoden keskiarvo on 56 pyyntipäivää, joten keskitason alle jäämme. Kerttusten päämuutokausi katettiin kuitenkin kohtalaisen hyvin, mutta syyskuussa pyynti-into hiipui. Muutama pyyntiryitys ei tuottanut kovin innostavia rengastusmääriä. Rengastuksia kertyi 2963 (vv. 1994–2001: 2180–5486) ja kontroleja 674 (381–1591). Alkuvuosina rengastusaktiivisuutta kohotti Euroopan tiedesäätiön verkostoon osallistuminen ja pyynti oli lähes päivittäistä – vuosina 1994–1996 kertyi 71–80 pyyntipäivää, sittemmin enimmillään 59 vuonna 1999. Vuosina 2000–2001 asema osallistui haarapääskypyöryyn, mutta sittemmin Turun seudun parhaat yöpymiskeräänymät tulivat rengastajienkin tietoon.

Syksyiset lintumäärät ovat vaihdelleet osaksi rengastusaktiivisuuden ja osaksi kesän pesintämenestyksen vuoksi. Kuvan 8 mukaan 1990-luvun lopun aallonpohja syysvarpuslintujen runsaudessa oli vuonna 1997, mistä nousu on suhteellisen edullisten pesimäkausien ansiosta ollut tasaista. Kun otetaan huomioon haarapääskypyyntien vaikutus (eriväriset pylväät kuvassa), olivat ruoikoista pyydystettävien lajien runsaudet syksyllä 2002 jopa korkeammat kuin projektin alkuvuosina 1994–1995. Nousua pohjavuodesta 1997 on ollut 40 %.

Lajikohtaisesti saa tarkemman kuvan vaihteluiden aiheuttajista esimerkiksi seuraavalla tavalla. Laskin vuoden 2002 käsittelysummista eri lajeille suhteellisen runsausindeksin vertaamalla syksyn saalista vuosien 1994–2002 keskiarvoon. Vuoden 2002 käsittelyjen määrä on 9,3 % koko kauden 1994–2002 käsittelyiden määrästä. Jos pyynti olisi ollut tasaista, osuuden olisi tullut olla 1/9 eli 11 %. Ero johtuu pienemmästä pyyntiaktiivisuudesta. Siksi laskin kunkin lajin osalta runsausindeksit prosentiosuuksien suhteena (lajikohtainen vuoden 2002 osuus koko kauden lajikohtaisesta summasta jaettuna vuoden 2002 käsittelysumman osuudella kaikista käsittelyistä 1994–2002).

Taulukossa 1 esitettyjen lajien lisäksi esiintyivät keskimääräistä vähemmän luonnollisesti ne lajit, jotka jäivät kokonaan pyydystämättä kaudella 2002. Näitä olivat seuraavat vähintään kuute-

Taulukko 1. Vuonna 2002 odotettua runsaampina (harmaa varjostus), odotetusti ja odotettua vähälukuisempina esiintyneet (harmaa varjostus) lajit Rauvolan lintuaseman aineiston mukaan. Raja-arvot asetettu subjektiivisesti 33 %:n nousun/taantumisen kohdalle. Pienten yksilömäärien kohdalla tämänsuuruinen muutos ei ole tilastollisesti merkitsevä.

Laji	Osuus aseman 1994–2002 määrästä	suhteellinen runsausindeksi	Yhteensä käsittelyjä 1994–2002	Käsittelyjä 2002
Ruisräikkä	100 %	10,70	1	1
Kuusitiainen	50 %	5,35	10	5
Kivitasu	33 %	3,57	3	1
Hemppo	22 %	2,30	93	20
Metsäviklo	20 %	2,14	5	1
Pensaskerttu	19 %	2,08	673	131
Pensastasku	17 %	1,81	65	11
Mustarastas	16 %	1,66	45	7
Leppälintu	14 %	1,53	21	3
Ruokokerttunen	14 %	1,48	9284	1285
Viherpeippo	13 %	1,41	174	23
Puukiipijä	13 %	1,34	16	2
Talitiainen	12 %	1,28	713	85
Punavarpunen	11 %	1,15	232	25
Pajulintu	10 %	1,07	8038	807
Rytikerttunen	10 %	1,06	5076	504
Sinitiainen	9 %	0,98	2685	245
Niittykirvinen	9 %	0,93	23	2
Keltasirkku	9 %	0,92	35	3
Sinirinta	8 %	0,88	85	7
Luhtakerttunen	8 %	0,84	241	19
Viiksitimali	8 %	0,82	261	20
Hernekerttu	8 %	0,81	385	29
Pajusirkku	7 %	0,79	2112	156
Keltavästäräkki	7 %	0,71	90	6
Satakieli	5 %	0,56	38	2
Punarinta	5 %	0,55	545	28
Rautiainen	5 %	0,50	298	14
Mustapääkerttu	5 %	0,49	130	6
Tiltaltti	5 %	0,49	590	27
Tikli	4 %	0,44	49	2
Metsäkirvinen	4 %	0,41	52	2
Peippo	4 %	0,38	28	1
Västäräkki	3 %	0,36	559	19
Taivaanvuohi	3 %	0,32	33	1
Laulurastas	3 %	0,31	35	1
Kirjosieppo	3 %	0,28	77	2
Lehtokerttu	2 %	0,20	423	8
Pikkulepinkäinen	2 %	0,20	54	1
Vihervarpunen	1 %	0,11	291	3

na vuonna pyydystetyt lajit: varpus-haukka, liro, haarapääsky, peukaloinen, räkättirastas, punakylkirastas ja kottarainen. Kaikkien näiden puuttumiseen riittää kuitenkin selitykseksi pyyntikaudessa (loppusyksyn alhainen pyyntiaktiiviteetti) ja teemapyynnin tavoitteissa (ei pääskypyörypyyntiä) tapahtuneet muutokset. Sama syy kelpaa myös selittämään osan taulukossa ilmenevistä taantumista. Lisäksi rengastusalueen väistämättömät elinympäristöjen muutokset ovat vähentäneet joidenkin lajien levähtävien määriä alueella, mm. lietteitä ei enää ole, eikä metsänreunan pensaikossa ole enää vuoden 1996 jälkeen ollut verkkopaikkoja.

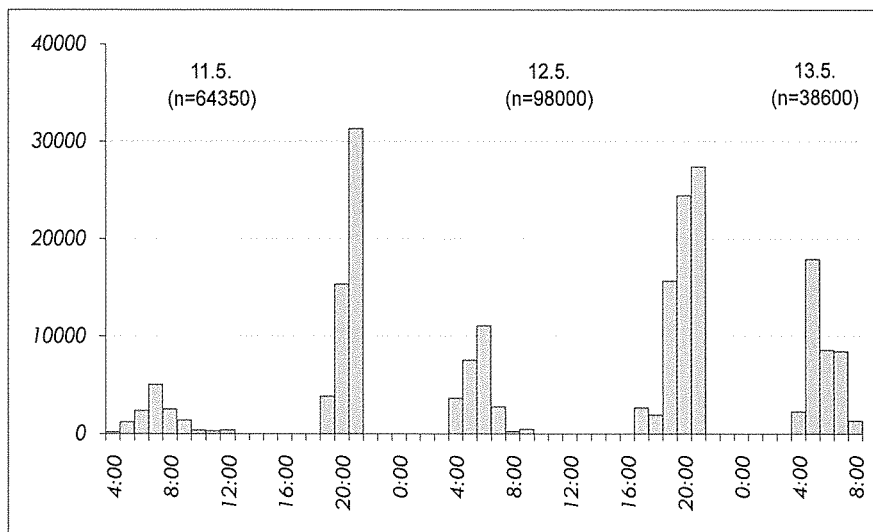
Ainoa asemalle uusi rengastuslaji oli ruusräikkä. Suurimmalla osalla runsastuneita lajeja pyyntimäärät ovat niin pieniä, että yhden aseman lukujen pe-

rusteella ei pidä laajakantoisempia päätelmiä tehdä. Ruokokerttusen, pensaskertun, pensastaskun sekä hempon hyvään pesintämenestykseen ja kannan vahvistumiseen voi kyllä näidenkin lukujen perusteella uskoa.

Rauvolan toiminta jatkuu myös tulevina vuosina. Yhdessä Ruissalon ympärivuotisen pyyntipaikan kanssa Rauvola tarjoaa Turun seudulla asemasaa- ja SSP-rengastuksesta kiinnostuneille päästä tutustumaan käytännön työhön ja oppimaan verkkorengastajalta vaadittavia tietoja ja taitoja. Rauvolaan toivotaan kernaasti lisää rengastajia ”rinkiin” ja rengastusharjoittelijoita opettelemaan esimerkiksi juovattomien kerttusten määrittämisen saloja.

Esa Lehikoinen

Kuva 9. Vesilintujen muutto 11.–13.5. tunnin jaksoissa Rönnskärillä. 11.5. ja 12.5. muutto kiihtyi illalla yötä kohden ja oli varsin voimasta vielä seuraavana aamuna. Lajilleen määritetyt olivat lähes täysin mustalintuja ja alleja. Allien osuus määritetyistä oli 11.5. 29 %, 12.5. 70 % ja 13.5. 66 %.

Rönnskär

Vuosi 2002 oli Rönnskärin lintuaseman 41. toimintavuosi. Keväällä toiminta keskittyi muuton havainnointiin. Kesällä laskettiin lintuaseman ympäristön saariston pesimälinnustoa. Syksyllä havainnoinnin lisäksi verkkorengastus oli kohtuullisen aktiivista. Kaikkiaan vuoden aikana aseman toimintaan osallistui 59 henkeä. Miehitysvuorokausia kertyi 124. Pitkäaikaisimmat miehittäjät olivat Rainer Nordlund 30 vrk ja Samuli Lehikoinen 27 vrk.

Kevätkaudella asema oli miehitettyinä 51 vuorokautta. Pisin miehitysjakso oli 19.4.–23.5. Muuttoa seurattiin 276 tuntia, kattavimmin toukokuun alkupuoliskolla. Kelirikko ei onneksi ollut suurempia vaikeuksia.

Kevään ensimmäisellä käynnillä maalishuhtikuun vaihteessa havaittiin useita aikaisia muuttolintuja, mm. 30.3. västäräkki. Seuraavana päivänä nähtiin silkku-uikku 9m, ristisorsa 1p2m, lapa-sorsa 2p1m ja meriharakka. Uusia tulokkaita 1.4. olivat tundra- ja valkoposkihanhi. Merimetsoja laskettiin 30.3. kevään suurin määrä 10p148m.

Arktista muuttoa seurattiin tiiviisti erityisesti toukokuun alkupuoliskolla. Arktisia vesilintuja muutti eniten 11.–13.5. (kuva 9). Allihaahkoja laskettiin huhti–toukokuun vaihteessa 18p837m, joista eniten 1.5. 450m ja 2.5. 294m. Punakuirit olivat kateissa, ja 9.–15.5. niitä havaittiin vain 210. Parhaiden päivien muuttajamääriä: pikkukuovi 9.5. 99m, kuikka 21.5. 1180, härkälintu 7.5.

31 ja sepelhanhi 20.5. 15800.

Kevään harvinaisuuksista mainittakoon neljä jääkuikkaa, joista kaksi jo huhtikuun puolella, kolme kyhmyhaahkaa, kolme muuttohaukkaa ja turkin-kyyhky. Avosetteja nähtiin 22.4. kaksi ja 21.5. kolme. Keltahemppo piilotteli 12.–13.5. Juhannuksena lauloi viitasirkkalintu Fällametsässä.

Pesimälajistossa valkoposkihanhen runsastuminen oli selvintä. Pesiä laskettiin seuranta-alueelta 20. Loppukesästä valkoposkihanhia laskettiin eniten 29.7., 80 paikallista. Elokuussa linnut katosivat alueelta, todennäköisesti Helsingin ympäristöön. Lapintiirojen pesiä laskettiin 120, mutta poikastuotto oli hyvin heikkoa. Naurulokki on alueella

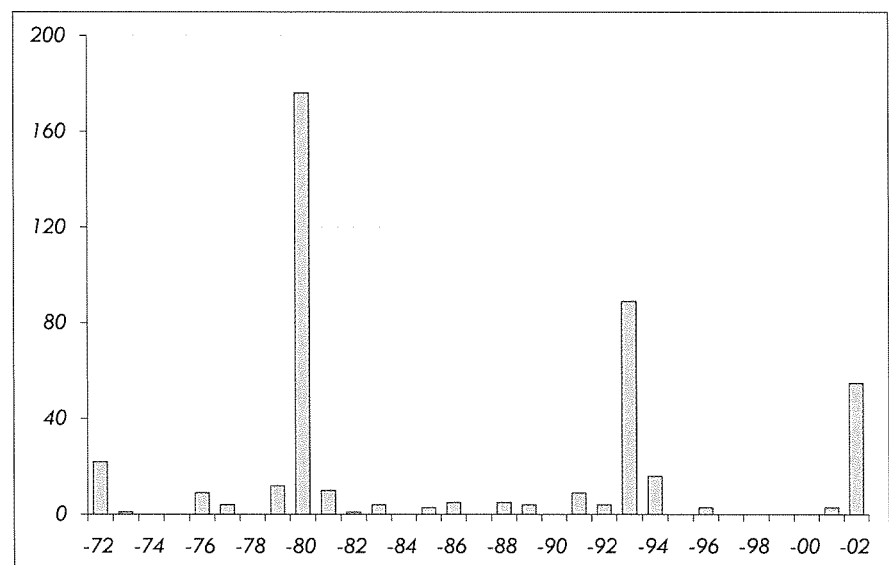
harvinainen pesivänä. Nyt pesintä onnistui kahdessa lapintiiirakoloniassa. Haahkan poikaset selviytyivät ensimmäisestä kesästäan kohtuullisen hyvin.

Syyskaudella miehitysvuorokausia kertyi 73. Pisin miehitysjakso oli 20.9.–27.10. Muuttoa havainnoitiin 204 tuntia. Loppusyksystä asemalla käytiin vain muutamaan otteeseen. Kesäiset lämpimät ja kuivat kelit jatkuivat pitkälle syksyyn, kunnes käänne kylmään tapahtui nopeasti. Vuoden vaihteessa meri jäättyi.

Syksyn suurimpia muuttajamääriä edustivat merimetso 2.8. 40p503m, alli 5.10. 16000m ja niittykirvinen 30.9. 10p410m. Kalalokkeja laskettiin 26.10. 550p2500m. Samana päivänä havaittiin myös vuoden ainoa pikkukajava. Vähälukuisista lajeista havaittiin huuhkaja kolmasti, varpuspöllö 7.10., tunturikiuru kahdesti ja mustaleppälintu 22.10. Myöhäisiä olivat vesipääsky 1.9. ja metsäkirvinen 18.10.

Vuonna 2002 Rönnskärillä rengastettiin 1978 lintua. Rengastusmäärä on pienin sitten vuoden 1987. Edellisen 10 vuoden keskiarvo on 4760 rengastusta. Keväällä verkkorengastus oli satunnaisista. Parhaaseen pyyntiaikaan syys–lokuun vaihteessa verkoista tuli hyvin vähän lintuja. Syksyllä pisimmät pyyntijaksot olivat 20.9.–28.9. ja pienin katkoksin 5.–27.10. Runsaimmat rengastussaaliit saatiin 7.10. 148 (eniten hippiäisiä, 56), 23.9. 140 (eniten sinitiaisia, 56) ja 26.9. 128 (eniten punarintaja, 36).

Kevätkaudella verkkorengastusta oli seitsemänä päivänä, ja rengastusmää-

Kuva 10. Hämötiaisten syksyiset rengastusmäärät vuosina 1972–2002. Vuosina 1961–1971 hämötiaisia rengastettiin yhteensä 57. Vuoden 2002 saalis oli aseman historian kolmanneksi suurin.

Hömötiaiset vaelsivat etelärannikolla pitkää aikaa runsaslukuisina. © Antti Below — Willow Tit

räksi kertyi 323 lintua. Syyskauden 27 pyyntipäivää tuotti 1452 rengastusta. Lisäksi rengastettiin pesäpoikasia ja emoja pesiltä 203. Eri lajeja rengastettiin 62, joista uusi rengastuslaji oli naurolukki. Yhteensä Rönnskärillä on vuoden 2002 loppuun mennessä rengastettu 196500 lintua. Rengastajia oli nyt yhdeksän, joista ahkerin Antti Below (697 rengastusta).

Runsaimmat rengastuslajit olivat punarinta (306), sinitiaainen (293) ja hippiaäinen (193). Hippiaäinen oli kahden hyvin runsaan syksyn jälkeen vähälukuinen. Yhtenäkin päivänä ei havaittu yli 100 yksilöä. Peukaloinen, joka edellisenä syksynä oli hämmästyttävän runsas, palasi rengastusmäärissä normaalille tasolle. Kehrääjän osalta tehtiin uusi yöennätys 17.–18.8., jolloin cd:n avulla houkuteltiin kuusi yksilöä verkkoon. Syyskuun lopulla saatiin kolme suopöllöä.

Vaelluslinnuista hömötiainen esiintyi runsaana. Rengastusmäärä 55 on aseman historian kolmanneksi suurin (kuva 10). Enemmän on rengastettu vain syksyinä 1980 (176) ja 1993 (89). Vaellus oli runsainta syyskuun lopulla, ja parhaana päivänä havaittiin 29.9. 20p50m. Myös sinitiaainen oli syksyllä runsas. Hömö- ja sinitiaainen olivatkin ainoat lajit, joita rengastettiin syyskaudella aseman pitkäaikaista keskiarvoa enemmän. Kahden hyvän vaellussyksyn jälkeen pyrstötiaista ei havaittu syksyllä ensimmäistäkään.

Vuoden 2002 havainnot ja toiminta kootaan tarkemmin omaan vuosikertomukseen. Vuosikertomuksia voi kysellä asemanhoitajilta. Lintuhavaintoja löytää myös Tringa-lehden havaintokatsauksista. Muuttoaikaan tuoreita havaintoja voi tarkastella Tringan kotisivuilta osoitteesta: www.tringa.fi/havikset/ronski/index.html. Aseman yh-

dyshenkilönä toimii kirjoittajan ohella Antti Below, s-posti: antti.below@met-sa.fi.

Pekka Ikonen

Säppi

Säpin aseman toiminta v. 2002 jäi vaatimattomaksi. Miehitysvuorokausia kertyi ainoastaan 34 ja nekin jakaantuivat ripotellen toukokuun alun ja lokakuun lopun välille. Ainoa pidempi jakso oli 4.–13.5., jolloin Petteri Mäkelä ja Esa Partanen seurasivat kevätmuuttoa.

Toiminnan vähyyden vuoksi lintujakin rengastettiin vain 65 yks, joista pääosa toukokuussa. Vuoden havainnoista mainittakoon mielenkiintoisimpina keväältä harmaapäätikka 11.5. ja pikkusirkku 6.–11.5. Palokärki viihtyi Säpissä koko kesän ja kesäaikainen havainto saatiin myös nokkavarpusesta 3.8. aseman pihasta. Alkukesästä alkanut pikkukäpylintuvaellus näkyi hyvin myös Säpissä ja käpylintuja liikehti saarella joka käynnillä. Muista vaeltajista mainittakoon pähkinähakki, joka nähtiin kolmasti syys–lokakuussa.

Vuoden tärkein tapahtuma Säpissä oli saaren itärannan eli Hanhiston niityn raivaustalkoot 3.–4.8., jolloin 16 hengen voimin kaadettiin ruovikkoa ja niitylle levinnyttä pensaikkoo. Umpeenkasvaneiden niittyjen raivaustyötä jatketaan myös tulevaisuudessakin ja se on tarkoitus ulottaa myös Eteläkarin niitylle.

Asko Eriksson

Tankar

Maamme toiseksi pohjoisin lintuasema, Tankar oli vuonna 2002 miehitettynä 77 päivänä. Parhaiten asemaa miehitettiin kesäkuussa (20 vrk) ja lokakuussa (18 vrk). Päämiehittäjinä toimivat Tapani Santamaa (22 vrk), Harri Hongell (21), Marko Pohjoismäki (16), Hannu Tikkanen (9), Juhani Hannila ja Christer Nyman (8). Toiminnan pääpaino oli kesällä erilaisissa lintulaskennoissa ja syksyllä verkkorengastuksessa sekä muuton seurannassa.

Lintujen yömuutosta tehtiin syksyllä havaintoja 11 yönä yhteensä vain puoli tuntia keuhkojen yömuutosäiden takia. Havaintoja kertyi vain 214 linnusta ja

kuudesta eri lintulajista. ”Parhaana” yönä, 13.10., havaittiin valtaosa koko syksyn hyvin vaatimattomista muuttajista eli 140 lintua.

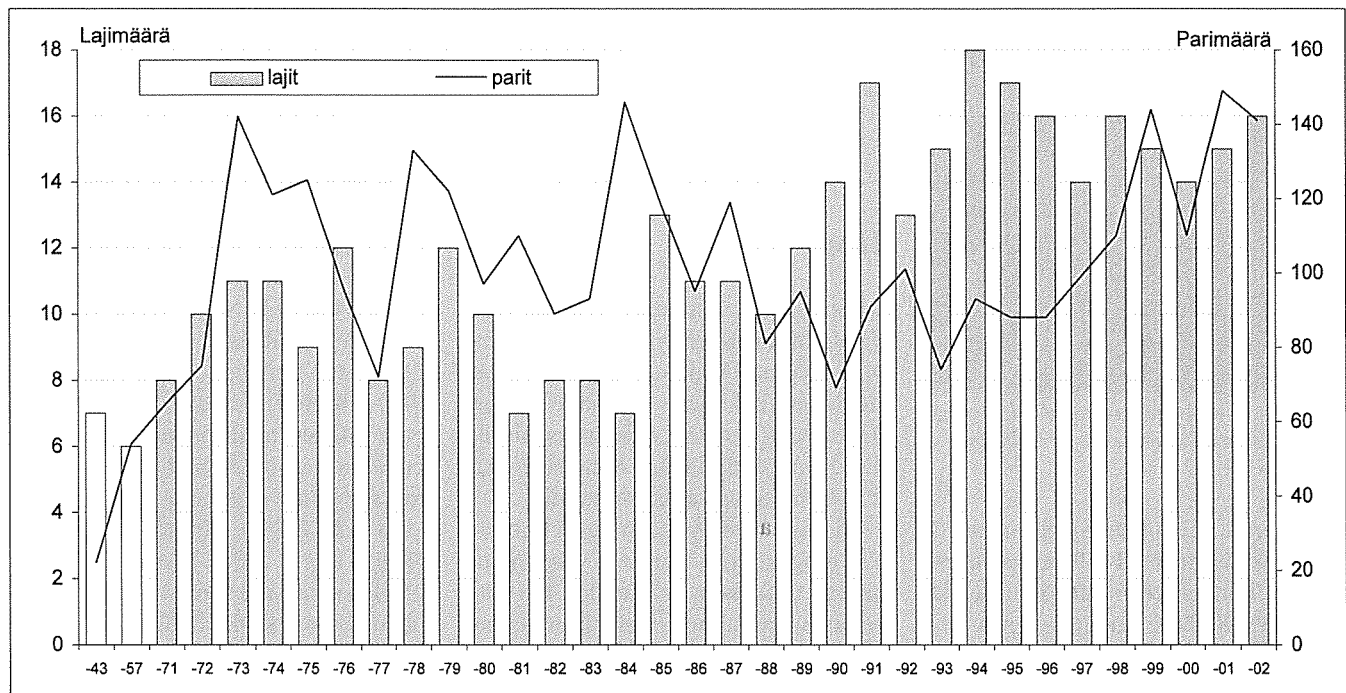
Vaelluslinnuista olivat tiaisat liikkeellä ennätysmäisesti. Syksyn runsaslukuisin vaeltaja oli ehdottomasti sinitiaainen. Parhaat sinitiaisen päiväsummat olivat seuraavat: 4.10. 400 yks. (128 reng.), 5.10. 1000 (114), 8.10. 300 (87) ja 9.10. 300 (71). Talitaisia vastaavasti: 5.10. 200 yks. (25 reng.), 8.10. 400 (33) ja 9.10. 300 (69). Usean vuoden hiljaiselon jälkeen tavattiin runsaasti myös hömötiaisia, joiden parhaat päiväsummat sattuivat syyskuulle: 26.9. 700 yks. (188 reng.), 27.9. 200 (24), 9.10. 200 (11) ja 10.10. 200 (17). Kuusitaisia ei ole koskaan aiemmin vaeltanut yhtä paljon kuin syksyllä 2002. Huippu osui lokakuulle, jolloin enimmillään havaittiin 5.10. 200 yks. (21 reng.), 8.10. 80 (8), 9.10. 50 (6) ja 10.10. 200 (24).

Lintuja rengastettiin 12 vakioverkollla ja pesäpoikasina yhteensä 1751 yks. 54 lajista. Poikasina merkittiin 169 lintua ja emoina pesiltä tai poikasilta 3. Yleisimpien rengastuslajien listan kärkeä edustavat tällä kertaa vaelluslinnut, joista kuusitaisia ei koskaan aiemmin aseman historiassa ole rengastettu näin paljon. Viisi yleisintä rengastuslajia olivat: sinitiaainen (484) hömötiainen (370), talitiaainen (202), kuusitiaainen (128), ja harmaalokki (123). Erikoisempia rengastussaaliiita olivat taviokuurna 6 yks., liro 4, kirjosiipikäpylintu 4, merikihu 2, pikkutikka 2, lapintiaainen 2 sekä lapinharakka ja kirjokerttu 1.

Tankarin saaren pesimälinnusto käsitti 2002 yhteensä 317 paria ja 44 lintulajia. Parimäärä on suurin koskaan saarella lasketuista. Yleisimmät pesijät olivat räystäspääsky (78 paria), kalalokki (32), lapintiira (31), haarapääsky (23) sekä tukkakoskelo (18). Erikoisimpia pesijöitä edustivat merikihu, tavi, lapa-sotka, liro, lehtokurppa ja mustarastas.

Läheisen Lillgrundin saaren linnusto laskettiin jo 32. kesänä (kuva 11). Luodolla pesi 141 lintuparia 16 lintulajista. Luodon yleisin pesijä oli harmaalokki, 108 paria ja erikoisimmat puolestaan selkälokki (13), räyskä (1), kanadanhanhi (1) ja haahka (2). Ohessa luodon pesimälinnuston kehitys 1943 (v. Haartman kirjall./1987), 1957 (O. Hildén kirjall./1994) ja 1971–2002.

Harvinaisimpia lintuhavaintoja Tankarista menneeltä vuodelta edustavat seuraavat: punakottarainen 29.6.–1.7. vanha koiras paikallisena lintuasemal-

Kuva 11. Lillgrundin laji- ja parimäärien kehitys vuosien 1943, 1957 (2 ensimmäistä pylvästä) ja 1971–2002 tietojen valossa.

la (uusi laji saarelle), allihaahka 30.6.–1.7. naaras paikallisena, vuorihemppo 26.9. paikallisena 2 lintua, töyhtötiainen 26.9. paikallisena 1 (havainto vasta saaren toinen), kirjokerttu 27.9. rengastettiin nuori lintu, lapintiaainen 27.9. ja 5.10. rengastettiin 1 ja 28.9. nähtiin 1, pulmussirri 28.9. Karikolla 1, mustaotsalepinkäinen 3.10. ad paikallisena (uusi laji saarelle), iso jalohaukka 9.10. 1yks., merisirri Vesterbådanilla 12.10. 2 ja 13.10. 1 lintu.

Vuoden aikana opastettiin turisti- ja muita ryhmiä, joille kerrottiin lintuaseman toiminnasta ja toimintatavoista. Ajoittain, kesäaikaan, koettiin turistik haitaksi rengastus- ja tutkimustyöskentelylle. Turistit häiritsivät myös lintujen pesintää arimilla alueilla varoitus-tauluista huolimatta.

Aseman www-sivut toimivat Keski-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen sivujen yhteydessä osoitteessa <http://pp.kpnet.fi/~vierimaa/Tankar1.htm>.

Harri Hongell

Tauvo

Tauvon 38. toimintavuonna miehitystä oli 55 päivänä. Huhtikuussa seurattiin muutamana päivänä näkyvää muuttoa. Kevään rengastusjakso kesti kolme viikkoa touko–kesäkuun vaihteessa. Asema oli miehitettyä 25 päivänä kevätkautena ja 16 päivää syyskautena. Kesä–heinäkuulla Oulun yliopiston tut-

kijat selvittivät paikallisten etelänsuon- ja lapinsirrikantojen pesimisekologiaa. Miehittäjistä mainittakoon Mikko ja Liisa Ojanen, Matti ja Annikki Tynjälä sekä Tuomo Jaakkonen. Kahlaajatutkimuksesta vastasivat Kari Koivula ja Antti Rönkä, kenttätyössä raatoi mm. Ville Suorsa. Aseman kunnostustyöstä mainittakoon tornin lahosuojaus ja hankinnoista kaasujääkaappi.

Keväällä havainnoitiin näkyvää muuttoa kahtena viikonloppuna. Hanhia meni 21.4. 3300, pääosa metsähanhia, merimetsoja 1200, joutsenia 228 ja kurkia 212 yksilöä. Kaiken kaikkiaan hyvä muuttoperkaus. Peto- ja varpuslintumuuton huipuille miehityspäivät eivät osuneet, esimerkiksi kevään piekanojen muuttosummaksi kertyi 50 yksilöä. Kirjosiipikäpylintuja tavattiin jo touko–kesäkuussa muutamia yksilöitä.

Syyskaudella mm. käpylintumuutto oli vilkasta, kirjosiipien summaksi kertyi noin 60 yksilöä. Hömö-, kuusi- ja pyrstötiaisia vaelsi syksyllä jonkin verran. Hömötiaisia rengastettiin 126, sinitiaisia 123 ja lapintiaisia kolme yksilöä. Myös pähkinänakkeli (4r) ja pähkinähakki tavattiin syksyllä asemalla. Yksi rengastetuista ja rodulleen määritetyistä nakkeleista oli tyypiltään eurooppalaista rotua (*S. e. europaea*). Hakkien tapaamispäivät olivat 21.9 1m, ja 13.10. 2r (siperialaista *macrorhynchos*-alalajia). Pöllövuosi oli ilmeisen hyvä. Vähäisin ponnistuksin saatiin merkattua 13 helmariä ja kolme varpuspöllöä.

Kahlaajien syysmuutto alkoi jo kesäkuulla, 10.6. tavattiin Tauvossa ensimmäinen etelään matkaava pikkukuo- vi. Lajia tavattiin 1–3 yksilöä lähes jokaisena havainnointipäivänä. Pikkukuo- vien suurin määrä oli 27.7., 20m. Vanhoja suosirrejä tavattiin 130 jo 6.7. Pikkusirrit olivat ilmeisen vähissä, ainoa havainto huonosti havainnoidulta syksyltä 28.7. 1p.

Kahlaajatutkijat olivat Ulkonokalla pesivien etelän suosirrin ja lapinsirrin parissa. Hyvin korkealla 19.6. käynyt vesi tuhosi suurimman osan tuolloin munavaiheessa olleista pesistä. Pääosa kahlaajien pesistä tuhoutui. Myös pikkukutiiralla oli vielä 19.7. kolme munapesää, mikä kertoo uusintapesintöjen yrityksistä. Ristisorsalla oli ainakin kolme poikuetta ja merihanhella puolenkymmentä. Pikkulepinkäisiä pesi muutama pari Ulkonokan pensaikkoalueella. Pensassirkkalintukoiraus lauloi revii- rillä alkukesän, ja toinen yksilö rengastettiin 11.6. Lampiviklo tavattiin pesivänä Ulkonokalla. Ensimmäinen havainto tehtiin 17.6., jolloin Kari Koivula tapasi hiljaa ja laiskahkosti pakenevan linnun. Samalta paikalta löytyi 23.6. raivokkaasti varoitteleva lintu. Sen jälkeen varoittelija oli pari päivää helpos- ti löydettävissä. Tämän jälkeen lintuja ei nähty. Poikue ilmeisesti tuhoutui, koska varoittelijaa ei tämän jälkeen tavattu. Löytöpäivänä poikue oli ilmeisesti vastakuoriutunut, sillä emon liikku- minen oli hidasta 23.–24.6. Lampiviklo nähtiin myös kahdesti Munahiedal-

la, 19.6. ja 27.6.

Keväällä oli kolmen viikon rengastusputki, syksyllä rengastettiin vain viikonloppuisin. Vuoden rengastussummaksi tuli 2735 lintua. Suomalaisia kontrolleja tuli 145, joista pääosa omia lyhytaikaisia kontrolleja. Kolme kontrolloitua ruokokertusta sekä kaksi helmipöllöä oli muualla Suomessa alunperin rengastettuja. Ulkomaisia kontrolleja saatiin ilahduttavat neljä kappaletta: Belgiassa ja Sloveniassa rengastetut vihervarpuset (aseman ensimmäinen slovenialainen kontrolli!) sekä Saksassa ja Venäjällä rengastetut ruokokertuset. Kolme runsainta lajia olivat pajulintu 798, urpiainen 632 ja lehtokerttu 199. Mielenkiintoisia rengastuslajeja olivat viisi idänuunilintua, sinipyrstö (29.5.), sekä pikkusieppo.

Mukavia havaintoja olivat mm. seuraavat: lapintiaainen 20.4. 1m, luotokirvinen 20.4. 1m, haarahaukka 20.4. 1m, muuttohaukka 21.4., lampiviklo 21.4. 1p, rantakurvi 29.5. 3m., nummi/isokirvinen 21.8., keräkurmitsa 3p 31.5. ja 30.8. 1p, ja tunturikihi 1m 1.9.

Rengastajat ja havainnoitsijat ovat tervetulleita asemalle, ottakaa ennakkoon yhteyttä allekirjoittaneisiin.

Mikko Ojanen & Matti Tynjälä

Valassaaret

Valassaarten lintuaseman toimintavuosi 2002 noudatteli pääosiltaan aiempia. Keväällä pääpaino oli huhtikuudessa piekanamuuton seurannassa ja toukuussa seurattiin arktisten lintujen muuttoa. Kesällä Valassaarten alueella tutkittiin 20 luodon linnusto osana laajempaa Merenkurkun alueella tapahtuvaa minkin poistopyyntiselvitystä. Syksyn pääasiallista toimintaa olivat aiempien vuosien tapaan helmipöllöjen pyynti ja rengastus sekä siinä ohella tapahtuva muutonseuranta. Miehitysvuorokausia lintuasemalle kertyi vain 72, hivenen edellisvuotta vähemmän. Päämiehittäjinä asemalla toimivat Jan Hägg (19 vrk), Mikael Bäck (15 vrk) ja Tuija Warén (13 vrk). Kaikkiaan miehittäjiä oli asemalla vuoden mittaan 19 ja lisäksi muita vierailijoita 12 henkeä.

Kevät

Kausi alkoi melko varhain 13.4. kestäen lähes yhtäjaksoisesti 12.5. asti. Alkukevään miehitys oli näin ollen varsin kat-

tava ja edellisvuotta vain aavistuksen yhtenäisempi. Toukokuun alkupuoliskon miehityksen jälkeen asemalla rengastettiin viitenä päivänä ja havainnointiin kuutena päivänä (19.–23.5. ja 25.5.). Vain 21.–22.5. oli tehokasta muutonseurantaa, joten toukokuusta arktisten lintujen muuttoa ei asemalla saatu käytännössä lainkaan havainnointia.

Heikosta havainnoinnista johtuen kuikkalintujen muutonseuranta jäi väliin arkittikan aikaan myös tänä vuonna, eikä kuikkien ja kaakkureiden yhteismäärä yltänyt kuin vajaaseen 3000 yksilöön. Jääkuikkia havaittiin toukokuun alussa kolmena päivänä: 5.5. (1jp m), 6.5. (2jp m) ja 7.5. (2jp m).

Piekanamuuton osalta alkukevään miehitysjakso kattoi pääosan lajin muuttokaudesta. Suurimmat muuttajamäärät laskettiin 14.4. (159m), 17.4. (83m+2sp.) ja 21.4. (68m). Ensimmäinen muotonhuippu lieneekin sijoittunut kauden ensimmäisen havaintopäivän tuntumaan, mikä osaltaan pienensi yhteismääriä. Kevään piekanojen muutossummaksi saatiin kuitenkin 543 yksilöä (+4sp.), mikä on selvästi enemmän kuin neljänä edellisenä vuonna.

Kevätkauden havainnointia piristivät muutamit vähälukuiset tai muuten mielenkiintoiset lajit. Edellä mainittujen jääkuikkien lisäksi valkoposkihanhi tavattiin 22.5. (1m), kyhmyhaahka 29.4. (1/ p) ja ruisrääkkä 5.6. (1Ä). Näistä ruisrääkkä oli vasta neljäs havainto Valassaarilta. Etelänkiisla muutti kahden ruokin matkassa 30.4. parantaen samalla omaa saapumisennätystään. Saarella harvinaisia harmaapäätikkoja tavattiin ajalla 18.4.–17.5. (yksittäishavaintoja, paitsi 30.4.–1.5. 2p). Lähes jokakeväinen mustaleppälintu näyttyäytyi 3.5. (1/ p) ja sepelestaita havaittiin 8 eri yksilöä huhti–toukokuun vaihteen tienoil-

Syksy

Syyskauden miehitys oli varsin yhtenäisen. Kausi käynnistyi 13.9. alkaneella rengastusjaksolla jatkuen lähes keskeytyksittä 19.10. saakka. Helmipöllöpyyntiin painottuvaa rengastustoimintaa harjoitettiin asemalla kaikilla miehitysjaksoilla lukuun ottamatta jaksoa 16.–19.10. Helmipöllöjen lisäksi syksyn rengastusjaksoilla pyydettiin myös päiväpetolintuja (varpus- ja kanahaukkoja) petoverkkojen sekä haukkahäkin avulla. Lisäksi täsmäpyydettiin vaelluk-

sella olleita pähkinähakkeja, tuloksena 23 rengastusta.

Helmipöllöjen pyynti oli edellisvuotta yhtenäisempää lajin päävaelluskauden aikaan. Pyyntikausi käynnistyi 13.9. jatkuen lähes keskeytyksittä 14.10. saakka. Syyskauden vaellus olikin sangen voimakasta. Parhaita pyyntipäiviä olivat 21.9. (34r, 2kontr.), 27.9. (32r, 6kontr.) ja 8.10. (45r, 1kontr.). Helmipöllöjä rengastettiin yhteensä 304 ja vieraskontrolleja tuli 14 yksilöstä eli syksyn pöllösaalis oli lähes viisinkertainen edellisvuoteen (66 yks.) verrattuna. Nuorten lintujen osuus helmipöllöistä oli 74 % (236 yks.).

Syksyn havainnoissa korostui myös edellisvuotta huomattavasti voimakkaampi tiaisvaellus. Kuusitiaisten vaellus oli voimakasta painottuen syyskuun jälkipuoliskolle ja lokakuun alkuun. Kuusitiaisten vaellussumma lienee noussut vähintäänkin 4500–5000 yksilöön. Kuusitiaisen tapaan myös sinitiaisvaellus ilmeni voimakkaana painottuen syys–lokakuun vaihteeseen, jolloin lintuja havaittiin arvioilta ainakin 1300–1600 yksilöä. Talitiaisten voimakas liikehdintä keskittyi lokakuun alkuun ja karkeasti arvioiden havaittujen vaeltajien määrä kohosi 1600–1900 yksilöön. Ainoastaan hömötiaisten vaelluksesta oli vaikea saada selvää kuvaa, mutta sen arvellaan olleen asemalla ehkä edellisvuotta hieman voimakkaampaa. Selviä muuttohavaintoja ei lajista tehty.

Jos kevät oli harvinaisten lajien osalta melko vaisu, niin syyskaudella tilanne korjaantui. Saarella harvalukuinen sarvipöllö tavattiin kahdesti; 15.9. 1 rengastettiin ja 5.10. 1 yksilö saapui aamuvaihalla muuolta Ruotsin suunnalta. Havainnoitsijoille oli 5.10. sikäläkin hyvä päivä, että aamun muutonseurannassa juhlapukuinen jääkuikka muutti etelään ja myös neljä paikallista kangaskiurua löytyi merivartioaseman niemeltä. Kaikeksi huipuksi muutonseurannalle havaittiin saarelle uuteena lajina hetken paikallisena ollut nummikirvinen. Rarikirvisistä toinen, isokirvinen nähtiin viikkoa myöhemmin (11.10.) Käringsundin rannalla. Syksyn ehdottomaan parhaimmiston kuului myös koskikara, joka löytyi 17.10. Kaikkiaan havaittiin 171 lajia lintuaseamalla vuoden aikana.

Havainnoitsijat ja rengastajat ovat tervetulleita asemalle. Tiedustelut ja yhteydenotot kirjoittajiin.

Jan Hägg & Gunnar Stara